

DE SCHAKEL

Kwartaaluitgave van de Stichting Genootschap Engelandvaarders

"GIJ ZIJT DE SCHAKEL TUSSEN HEN, DIE THUIS BLEVEN, EN MIJ"

KONINGIN WILHELMINA

STICHTING GENOOTSCHAP ENGELANDVAARDERS

Kwartaaluitgave van de Stichting Genootschap Engelandvaarders
JULI 2010 - 31e Jaargang, nr. 125

BESTUUR:

Voorzitter

R.W. Hemmes	Thorbeckelaan 74	2564 BS Den Haag	Telefoon en fax 070 - 368 35 66
-------------	------------------	------------------	------------------------------------

Secretaris

G.J. Staal	Oranje Nassaulaan 52	3708 GE Zeist	Telefoon 070 - 692 27 92
E-mail: staalgj@gmail.com			

Penningmeester

Ch.H. Bartelings	Thomas Jeffersonlaan 437	2285 AP Rijswijk	Telefoon en fax 070 - 394 14 67
E-mail: ch.h.bartelings@planet.nl			

LEDEN:

R.A. Grisnigt	Canadalaan 25	4631 NT Hoogerheide	0164 - 61 34 15
R.M. ten Broek	Burg. de Villeneuve- singel 30	3055 AP Rotterdam	010 - 422 39 14

J.A. Bakker, Evenementencommissie	Zeekant 92g	2586 JB Den Haag	070 - 354 02 45
J. de Mos, Evenementencommissie	Marjorystraat 25	3151 SK Hoek v. Holland	0174 - 38 21 83

Schakel redactie

	Thomas Jeffersonlaan 437	2285 AP Rijswijk	Telefoon en fax 070 - 394 14 67
E-mail: ch.h.bartelings@planet.nl			

Bankrekeningen:

ING Bank : 35 95 00
ABN-AMRO Bank: 54.55.46.826

Website: www.engelandvaarders1940-1945.nl

**Het volgende nummer verschijnt in oktober 2010.
Gaarne hiervoor bestemde kopij inzenden vóór 1 september 2010.**

JULI 2010

Het waren drukke dagen in mei, maar we kunnen met een gerust hart zeggen dat alle evenementen heel geslaagd verliepen. De herdenking bij het Englandspielmonument in de middag van de 4e mei verliep uitstekend. Aangezien in het verleden was gebleken dat er nog steeds jonge mensen zijn die helemaal niet weten wat er bij die plechtigheid eigenlijk wordt herdacht heeft het organiserend comité besloten dat er voortaan voor het jonge publiek altijd een korte verklaring zal worden voorgelezen wat het Englandspiel eigenlijk was.

Op de avond van die 4e mei was er in Amsterdam op de Dam een malloot die de twee minuten stilte verstoorde, maar de paniek die uitbraak werd door de ceremoniemeester voortreffelijk bezworen en de plechtigheid werd voortgezet alsof er niets was gebeurd.

Hulde natuurlijk ook aan Hare Majesteit die bliksemsnel door beveiligers werd weggevoerd, maar even rap weer terugkwam. De viering van de 5e mei verliep voortreffelijk. In Wageningen waren wij weer goed vertegenwoordigd evenals bij het bevrijdingsconcert op de Amstel. Het is ieder jaar weer een genot om te zien hoe het Amsterdamse publiek bij die gelegenheid onze Koningin met zoveel respect bejubelt. Met een dagboek van de overleden Engelandvaarder Daniël de Moulin als basis heeft een aantal Utrechtse studenten onder leiding van Hylke Faber een boek gepubliceerd over de tocht van Daniël over de Pyreneeën. Ook hebben zij de ervaringen van een aantal Engelandvaarders op video opgenomen die via de computer zijn te zien. Op 11 mei werd officieel de site www.klimnaardevrijheid.nl geopend. Op 26 juni zijn wij weer vertegenwoordigd op de Veteranendag in Den Haag. Wij hopen op mooi weer dan wordt het vast weer een groot succes.

Op 28 augustus is de Dag van het Verzet in Ermelo, op 31 augustus legt het bestuur weer een bloemstuk bij de plaquette van Hare Majesteit Koningin Wilhelmina in de Nieuwe Kerk in Delft en op 15 september is onze reünie in Den Haag, maar die had u natuurlijk allang in uw agenda staan.

Ik kijk naar u uit.

Rudi Hemmes

Op 4 mei j.l vond de jaarlijkse herdenking van de slachtoffers van het Englandspiel bij het monument in Den Haag plaats. Marechaussees waren zoals altijd aanwezig mede in verband met het verlies destijds van 10 collega's. Een lid van het Marechaussee trompettenkorps blies tijdens de plechtigheid zoals gebruikelijk de Last Post. Het aantal aanwezige nabestaanden, belangstellenden en vertegenwoordigers van betrokken organisaties bleek minder dan vorig jaar. Aangezien al jaren een herdenkingsspeech ontbrak werd die dit jaar ingevoerd en als eerste door onze voorzitter uitgesproken. Hierin werd de geschiedenis van het Englandspiel, dat door de Duitsers Operation Northpool werd genoemd, weergegeven zoals die was begonnen met de arrestatie in 1942 van agent H. Lauwers. De meeste van de daarna ruim 50 geparachteerde agenten werden in concentratiekamp Mauthausen gefusilleerd. Na de plechtigheid werd veel gebruik gemaakt van de door het Crown Plaza hotel aangeboden gelegenheid om aldaar te kunnen napraten.

CHB

WAGENINGEN BEVRIJDINGSDAG 5 MEI 2010

Dit jaar, 65 jaar na de capitulatie van de bezetters van Nederland, was de belangstelling van jong en oud in Wageningen nog groter dan in vorige jaren. Het aantal werd geschat op meer dan 120 duizend belangstellenden die tijdens het bevrijdingsdefilé de straten en pleinen vulden. Bovendien waren er vanwege het kroonjaar duizenden Canadezen aanwezig in de stad waaronder veel scholieren.

In de Johannes de Doperkerk spraken tijdens de herdenkingsbijeenkomst Prof. Dr. H. Blom en Mevrouw T. Gardeniers, oud-minister van VWS. De muzikale omlijsting werd uitgevoerd door de KMK Johan Willem Friso. Het bevrijdingsdefilé bestond o.m. uit geallieerde veteranen van WO II, waarvan een groot aantal in de vele militaire auto's meereeden, maar er waren ook defilerenden te voet, veteranen van UN missies en Nederlandse en internationale muziekkorpsen. Er was ook een fly past met historische vliegtuigen en een landing per parachute georganiseerd. Het defilé werd afgenomen door de staatssecretaris J. de Vries, de Canadese Minister of Veterans Affairs J.P. Blackburn en de Inspecteur-Generaal der Krijgsmacht A.C. Oostendorp. De handvol bij de Stichting Samenwerkend Verzet 1940-1945 aangesloten Verzetssmensen en Engelandvaarders, die deelnamen aan het defilé werden gedirigeerd naar een open legertruck waarop reeds een paar Canadese veteranen en gastgezinnen stonden, in plaats van naar drie in het vooruitzicht gestelde open jeeps. Het toejuichen en applaudiseren van jong en oud tijdens de route door Wageningen was hartverwarmend. Ook werden de op verschillende plaatsen in Wageningen georganiseerde bevrijdingsfeesten goed bezocht. De 5e mei 2010 van de stad der Bevrijding was voor deelnemers en belangstellenden weer een zeer geslaagde dag.

CHB

Aanwezigheid bij het bevrijdingsdefilé Wageningen 2010.

Onze jaarlijkse reünie houden we wederom in de Koninklijke Landmacht Prinses Juliana Kazerne, Thérèse Schwartzestraat 15, 2597 XK Den Haag. Telefoon 070 - 316 76 29 of 070 - 316 70 14.

Het programma voor onze reünie op woensdag 15 september a.s. luidt als volgt:

Vanaf 11.00 uur	Aankomst en registratie van de reünisten Koffie, thee en gebak in de Prins Bernhardzaal
Ca. 11.00 uur	Bar open voor aperitief
Ca. 11.30 uur	Welkomstwoord van de voorzitter
Ca. 13.30 uur	Uitgebreide rijstmaaltijd
Ca. 15.30 uur	Afsluiting van de maaltijd Koffie en nog wat naborrelen
Ca 16.30 uur	Einde reünie.

Routebeschrijving per auto:

Vanuit Amsterdam (A4), Utrecht (A 12) of Rotterdam (A 13) de borden Den Haag volgen. Bij het Prins Clausplein volgt u Voorburg Den Haag (Utrechtsebaan). Aan het einde van de Utrechtsebaan rechtsaf de Benoordenhoutseweg op. Bij de verkeerslichten linksaf (van Alkemadelaan). Bij de eerstvolgende verkeerslichten rechtsaf de Wassenaarseweg opgaan en aan het einde van de weg in de bocht ligt links de Kazerne.

Vanuit Amsterdam via Wassenaar (A4) richting Den Haag Centrum. Bij de eerste grote kruising (Willem Witsenplein) rechtsaf de van Alkemadelaan op. Bij de eerstvolgende verkeerslichten rechtsaf de Wassenaarseweg op. Aan het einde van de weg, in de bocht, ligt links de Kazerne. Na het passeren van de wacht kan rechts van de hoofdingang of volgens de instructies van de wacht worden geparkeerd.

Openbaar vervoer:

Vanaf NS-station Den Haag CS en HS: bus 18 (richting Clingendael). Uitstappen bij het eindpunt (halte Laan van Clingendael), teruglopen naar de Wassenaarseweg, rechtsaf en direct in de bocht ligt de Kazerne

(ongeveer 500 meter). Indien u wilt worden opgehaald vanaf het Centraal Station Den Haag kunt u zich vóór 1 september melden bij Jacob de Mos (0174-382183). Bezoekers van de Kazerne dienen er rekening mee te houden dat ze zich moeten kunnen legitimeren bij de ingang van de Kazerne. De kosten voor deelname aan de reünie bedragen € 20 euro per persoon. De penningmeester verzoekt het verschuldigde bedrag op tijd over te maken door middel van een overschrijving van de eigen bankrekening in Nederland of met de bijgevoegde acceptgiro, of vanuit het buitenland per post contant, zodat hij het bedrag uiterlijk 1 september a.s. in zijn bezit heeft. Bankrekeningnummers ten name van het Genootschap Engelandvaarders te Rijswijk zijn: ING Bank (Postbank) 359500 en ABN- AMRO bank 545546826.

Voor het tijdig opgeven van de volledige deelnemerslijst aan de kazernewacht bij de ingang verzoekt de penningmeester de deelnemers die met partners of begeleiders/sters komen ook hun namen vóór 1 september a.s. aan hem op te geven, door ze eventueel duidelijk te vermelden bij de bankoverschrijving of per post of per e-mail (ch.h.bartelings@planet.nl) toe te zenden. Mededelingen op de acceptgiro worden niet doorgegeven door de ING bank.

Beste Engelandvaarders en Engelandvaarsters, wij van het bestuur stellen jullie aanwezigheid ook dit keer weer zeer op prijs, dus als het enigszins kan probeer ook dit jaar te komen op de reünie.

De Evenementencommissie.

ERVARINGEN VAN ENGELANDVAARDER E. A. PLATE _____

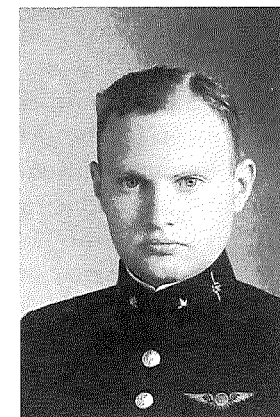
Recent verscheen een boek over de ervaringen van Engelandvaarder E.A. Plate, geschreven door zijn zoon Allard Plate getiteld: "Het laatste chocolaatje. Herinneringen van een jochie uit de bezettingstijd en

de geschiedenis van een Engelandvaarder", Amsterdam 2009, eigen uitgave, gebonden, 127 pagina's. Te bestellen bij de auteur: Watertuin 35, 2362 XB Warmond, of via e-mail: allard-iet.plate@orange.fr

"In juli 1943 duikt vader op in Istanboel. Hij zal daar een jaar blijven, tot eind juli 1944", schrijft Allard Plate over zijn vader en Engelandvaarder Eric Antoine Plate, geboren in 1908 te Rotterdam. Hoewel er meer Engelandvaarders via Turkije hun doel hebben bereikt, lag Istanboel voor Eric Plate toch wel enigszins uit de route; hij was immers op weg naar Engeland via Zwitserland, Spanje en Curaçao al tot Washington gekomen.

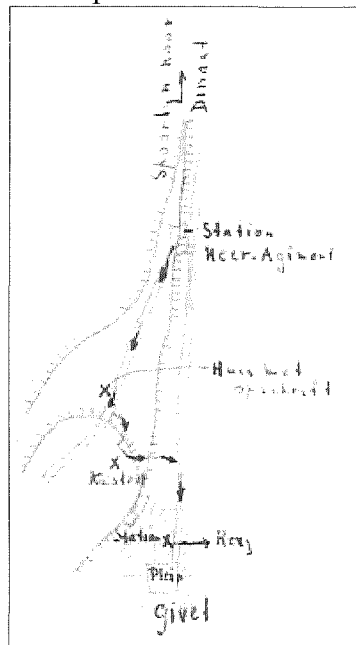
Eric Plate, geboren in 1908 te Rotterdam, studeerde werktuigbouwkunde in Delft en vond daarna emplooi bij Philips in Eindhoven. Nadat hij bij Philips was ontslagen -daar vond in de tweede helft van de dertiger jaren een grote reorganisatie plaats- vond hij een nieuw baan bij de Rotterdamsche Droogdok Maatschappij, de RDM. Plate volgde hiervoor nog een aanvullende propedeuse scheepsbouwkunde. De RDM bouwde in die tijd ook onderzeeërs voor de Nederlandse Marine. Na zijn afstuderen in december 1933 had hij zijn militaire dienst verricht; toen de oorlog uitbrak in mei 1940 was hij reserve eerste luitenant-waarnemer bij de militaire luchtvaart. De meidagen bracht hij door bij het vliegveld Ypenburg en na de capitulatie keerde hij weer terug naar zijn werk bij de RDM.

Plate was intensief betrokken bij de bouw van een onderzeeër waarvan de romp al in de steigers stond. In de dissertatie van J. Meihuizen, Noodzakelijk Kwaad, over de bestraffing van de economische collaboratie, valt te lezen hoe al snel na de capitulatie de werfdirecteuren veelal uit angst voor Duitse repressies besloten om gewoon door te werken, overigens nadat zij hiertoe van diverse autoriteiten waaronder generaal Winkelman een positief advies hadden gekregen.

Deze vorm van collaboratie beviel Plate steeds minder; hij kreeg meer en meer de behoefte om zich tegen de bezetter te weer te stellen. In oktober 1941 deed hij met 2 collega-officieren, de luitenant-vlieger C.A. den Hoed en reserve luitenant-waarnemer G. Haspels, een eerste poging om naar Engeland te komen. Samen met twee studenten die voor een klein bootje konden zorgen (Plate c.s. zorgden voor een buitenboordmotor) vertrokken zij vanaf het eiland Rozenburg. De poging mislukte, de motor viel uit in de branding en het gezelschap werd door de stroming weer op de kust van Rozenburg teruggeslagen waarbij het bootje ook nog kapseisde. Met een nat pak kwam Plate ongedeerd en onopgemerkt door de Duitsers weer thuis.

Eind november 1941 volgde een nieuwe poging, niet over zee maar over land naar België en Frankrijk. Den Hoed had een passeur geregeld, 'Van Kampen', een alias van de reserve-kapitein J.M.F. Herben die voor de verzetsgroep de Oranjesgarde werkte. Onder leiding van Herben vertrokken Den Hoed, Plate, Haspels, luitenant-vlieger jhr. B. Sandberg en reserve luitenant-waarnemer Versteegh op 28 november 1941 richting Frankrijk en Zwitserland. Via Brussel gingen ze naar Heer-Agimont en liepen ze vandaar de Belgisch-Franse grens over. Het gezelschap belandde in Givet in het bekende café annex bioscoop Remy van Alphonse Bonaert. Vandaar trokken ze per trein verder tot Rochefort. Zij kwamen veilig de demarcatielijn over doch werden vervolgens in Vichy-Frankrijk meteen gearresteerd en overgebracht naar Lons-le-Saunier. In plaats van de hulp die door de Fransen werd beloofd om naar Zwitserland te ontkomen werden zij allen even later ondergebracht in het Fort Chapoly even ten westen van Lyon.

Door veel Engelandvaarders gevolgdte grensovergang bij Givet.

Daar stal de Franse bewaking het (slechte) eten van de vele gevangenen en heersten de luizen en de vlooien. Protesten bij de commandant hielpen niet, zoals Den Hoed schreef "en er werd ons tevens meege-deeld, dat het de schuld van Nederland was, dat zij de oorlog hadden verloren en dat wij blij moesten zijn, dat Frankrijk ons zo gastvrij ontving". Na een dag of tien belandde de groep in een werkkamp. Omdat er geen mogelijkheid leek te bestaan om naar Zwitserland te reizen, besloten ze maar weer terug te keren naar Nederland. Ze ontsnapten uit het werkkamp en op 23 december 1941 arriveerden ze weer in Nederland, precies op tijd om Kerstmis thuis te kunnen vieren.

Op 23 februari 1942 volgde de derde poging van Plate en Den Hoed. Via de Haagse accountant Laurus Melse, de contactpersoon van Job van Niftrik in Putte, arriveerden zij met de tweede luitenant V.A.G. Kemmerling en de cadet-sergeant N.C. Dobbinga op 26 februari 1942 in Zwitserland.

Op 29 september 1942 was het de beurt aan Eric Plate om 'legaal' per trein van Genève naar Spanje te reizen. Zijn vriend Chris den Hoed was al eerder via deze route vertrokken. Over Barcelona en Madrid reisde hij naar Cadiz en voer vervolgens met de Cabo de Esperanza naar Curaçao waar hij op 25 oktober 1942 aankwam. Aan boord van de Cabo trof hij Chris den Hoed weer aan; die was al in Bilbao opgestapt. In opdracht van de Nederlandse Unie was hem gevraagd om zijn 'gedachten uit het vaderland' te overhandigen aan prinses Juliana in Ottawa. Daarom vloog hij begin december van Curaçao naar Washington (aankomst 8 november 1942) en reisde hij vervolgens naar New York.

In Washington werd hij toegevoegd aan de staf van generaal-majoor Dijkhoorn (Netherlands Representatives of the Combined Chiefs of Staff) "waar ik gebleven ben tot 1 November 1944", zo staat er in het éénregelige zinnetje in zijn verhoor van de Politie-Buitendienst van 30 november 1944. In feite werd hij uitgeleend aan de Amerikaanse inlichtingendienst O.S.S. en werd hij klaargestoomd voor een functie bij deze organisatie. Zijn talenkennis, zijn technische know-how en zijn

ervaringen met de bezetting maakten hem voor de Amerikaanse inlichtingendienst tot een aantrekkelijke medewerker.

Vanuit New York maakte hij zijn uitstapje naar Ottawa waar hij door prinses Juliana en prins Bernhard werd ontvangen. En in New York hield hij voor een studiegroep voor de wederopbouw ook nog een lezing over de staatkundige gedachten in Nederland sinds de Duitse inval. Hij kreeg van koningin Wilhelmina officieel toestemming om in Amerikaanse ('vreemde') krijgsdienst te treden en reisde in juli 1943 naar Istanboel waar hij tot adjunct-directeur van Philips Turkije was benoemd. Het werd zijn taak om te proberen vanuit Istanboel zakelijke relaties op te bouwen met allerlei bedrijven in door Duitsland bezette landen. Via die relaties moest hij dan proberen om inlichtingen te verzamelen die van belang waren voor de geallieerden. Dat viel niet mee. Al vrijwel meteen kreeg hij te horen dat Philips Nederland geen zaken wilde doen met de dochter in Turkije. Het was bovendien heel lastig om Turken op zakenreis te sturen naar bijvoorbeeld Bulgarije of Hongarije. De controles door de Duitsers bij de Turks-Bulgaarse grens waren bijzonder streng; regelmatig ook werd die grens een tijdlang gesloten. En ook de selectie van zo'n zakenman was moeilijk. Soms werd er een vlak voor zijn vertrek zo nerveus dat hij alsnog weigerde te gaan; soms ook werd iemand gecompromitteerd door het roekeloze gedrag van Amerikaanse medewerkers van O.S.S. in Istanboel. Een poging van Plate om een eigen bedrijfje op te richten dat makkelijker handel kon drijven dan Philips mislukte uiteindelijk omdat de Amerikanen weigerden om hun toestemming te geven, lees het benodigde geld daarvoor te fourneren.

Toch heeft Plate wel degelijk af en toe nuttige en ook belangrijke informatie in handen van zijn broodheren weten te spelen, onder andere over de strategische plekken van waaruit in West-Europa de V-1 en V-2 raketten werden afgeschoten. In de zomer van 1944 reisde hij via Cairo weer terug naar Amerika. Na zijn debriefing in Washington kwam er een einde aan zijn detachering bij de Amerikanen. Op 1 november vertrok hij met de Queen Mary naar Engeland waar hij op 9 november aankwam. Na zijn ondervraging bij de Politie-Buitendienst

werd hij in de rang van kapitein geplaatst bij de staf van het Militair Gezag in Brussel. Tegen het eind van de oorlog fungeerde hij als verbindingsofficier bij de Canadezen. En tot ieders grote vreugde, niet in het minst van zijn twee jonge zoontjes, kwam kapitein Eric Plate op 8 mei 1945 weer thuis in een grote legergroen gespoten Amerikaanse slee met grote witte sterren erop geschilderd. Hij was ruim drie jaar weggeweest.

Allard Plate, de zoon van Eric Plate en achtereenhalf jaar oud bij de bevrijding, heeft in "Het Laatste chocolaatje" zijn eigen herinneringen aan de oorlog opgeschreven en die vermengd met de belevenissen van zijn vader. Zijn jeugdherinneringen heeft hij getoetst aan die van zijn broer Floris en aan enkele andere familieleden. De verhalen die hij later van zijn vader hoorde, heeft hij waar mogelijk onderbouwd met archiefonderzoek. Er is zo een opmerkelijke mengeling ontstaan. Door de oorlogsgebeurtenissen in Nederland heen komen er soms brieven, soms een pakje van zijn vader uit Zwitserland of Turkije wat dan aanleiding is om een stuk van het verhaal van zijn vader te vertellen.

Het geheel is door de gebezigde stijl en de compositie geloofwaardig opgeschreven. Het is een mooi uitgegeven egodocument over de vader die zijn jonge gezin verlaat (echtgenote, twee jonge zoons en een derde kind op komst), af en toe wanhoopt of hij het doel wel zal bereiken terwijl hij in Zwitserland in redelijke rust leeft - wat al een luxe is - en maar niet wegkomt, en zich bijna schaamt dat hij zijn gezin in de steek gelaten heeft; over de zoon die met zijn moeder en met zijn broertje Floris en zijn jonge zusje Anneke de oorlog op zijn eigen manier beleeft als zoveel andere jongetjes in Nederland.

Er is toch een verschil met veel Engelandvaarders: de meesten van hen waren jong en hadden nog geen gezin gesticht. Eric Plate had al een gezin en kon dat alleen maar achterlaten omdat hij zijn echtgenote en zijn kinderen in ieder geval financieel 'geborgd' had: hij had een lening afgesloten bij zijn schoonvader en bij de bank want er waren geen steunfondsen voor het gezin. Dat is toch wel een bijzondere manier van vaderlandsliefde, of moet ik zeggen: haat jegens de nazi's.

Sierk Plantinga

Jacob Cornelis Jongeneel

Buitenzorg 30 mei 1922 - Brewster 10 januari 2010

Drager van het Kruis van Verdienste

Drager van het Oorlogs-Herinneringskruis

Jaap Jongeneel is in Nederlands Indië geboren en heeft daar een onbezorgde jeugd gehad. Begin dertiger jaren keerde de familie definitief terug naar Holland en vestigde zich in Baarn. Hij ging daar naar de middelbare school en ontwikkelde zich tot een enthousiast sportman met name in hockey en tennis. Vervolgens ging hij in 1939 naar de Koloniale Landbouwschool in Deventer. Hij nam intensief deel aan het studentenleven, hockeyde inmiddels op behoorlijk hoog niveau, en bouwde er nieuwe vriendschappen op.

Toen de oorlog uitbrak veranderde dat vrolijke studentenleventje aanzienlijk. De saamhorigheid bleef, maar de activiteiten veranderden duidelijk van karakter. Met zijn kamergenoot Jaap Lambregtsen zette hij een groepje op dat in jeugdige overmoed "sabotagedaden" pleegde. Ze knipten telefoondraden door en prikten banden lek. Dit bleef zonder ernstige gevolgen al was er een incident met schoolhoofd Sandberg die hem de mitella, - Jaap had tot hilariteit van velen een knal-oranje gekozen - wilde afrukken, die hij vanwege een blessure moest dragen. Toch zouden ze tegen de lamp lopen. Toen in mei 1942 de jodenster werd ingevoerd, hadden ze het volgende plan uitgedacht. Ze knipten uit geel karton honderden sterren, waarop ze "bakker", "slager", "student" etc. schreven. Het was de bedoeling dat vele Deventenaren als protest deze sterren zouden dragen. Doordat veel leerlingen die dag ongelukkigerwijze niet op school waren, verliep het uitdelen van de sterren niet volgens plan, waardoor er maar zo'n dertig demonstranten waren. Het gevolg was dat ze makkelijk werden opgepakt, zeker ook doordat ook Sandberg, inmiddels burgemeester van Kampen, de Grüne maar al te graag meehielp. Met tien mede-studenten werd hij afgevoerd naar Kamp Amersfoort. Kaalgeschoren in oude militaire plunje moesten ze puin sjouwen. Alle gevangenen kregen een ster - zwarthandelaren een zwarte - hij een half gele half rode dat stond voor

"Jodenvriend" en "Reichsfeindlich". De omstandigheden waren erbarmelijk, zo'n vierhonderd gevangenen in één barak met slechts twee w.c.'s. Hij kreeg dan ook dysenterie en steenpuisten. Bij de minste overtreding werden ze halfdood geslagen. Hij was daar niet alleen getuige van maar ondervond dat zelf aan den lijve toen hij betrapt werd bij het verzamelen van sigarettenpeuken, die als ruilmiddel dienst deden. Toen na drie weken was gebleken dat hun demonstratie geen georganiseerd verzet, maar slechts een studentenactie was geweest werden ze plotseling naar (het ouderlijk) huis gestuurd met de opdracht daar te blijven. Kamp Amersfoort was een zeer heftige en pijnlijke ervaring, die ze er keihard op wees dat het menens was. Terug bij zijn ouders moest hij eerst herstellen van ziekte en toegebrachte verwondingen, maar daarna heeft hij wat clandestiene baantjes genomen. Ook probeerde hij nog een paar vervolgcursussen te doen. Dat was een risico, omdat de toegang tot de school hem ontzegd was. Hij moest halsoverkop door de achteruitgang vluchten toen er een onverwachte controle door de Duitsers bleek te zijn. Niet veel later werd hij schriftelijk verordonneerd zich te melden. Dit was het sein om onder te duiken. Hij ging naar zijn oudere zuster in Eindhoven, waar hij een aantal maanden verbleef. Vervolgens naar zijn vriend Co Vink, in Moergestel. Met hem werd het al lang bestaande idee uitgewerkt het land te ontvluchten. Via de organisatie van Victor Swaene kwamen ze in contact met ene Walter Furgler. Een merkwaardige figuur. Hij was Zwitser en bij de Wehrmacht in dienst, al droeg hij nooit een uniform. Hij woonde met zijn maîtresse in hotel "De Swaen" in Oisterwijk, waar ook de Ortscommandantur was gevestigd. Furgler hield zich daar met logistiek en transportzaken bezig. Dit gaf hem een grote bewegingsvrijheid. In de praktijk hield hij zich voornamelijk bezig met de handel in uit Frankrijk gesmokkelde cognac, sigaretten en andere delicatessen. Furgler had het vertrouwen van de groep van Victor Swaene, en na enig gesjacher - in Frankrijk zouden ze Furgler moeten helpen met het ophalen van wat "handel" - werd hij bereid gevonden Jaap en Co met hem mee naar Parijs te nemen. Ze werden voorzien van, door een heuse generaal ondertekende, papieren als "Kraftfahrer", en vertrokken n.b. in een Wehrmachtstrein in oktober 1943 naar Parijs. Daar werden ze ondergebracht in een nogal scharrig hotelletje, met veel aanloop

van "tijdelijke" gasten. Hij deelde de kamer met een nieuwe reisgenoot Eyken Sluyters "Bobs", en verder was ook Koolhoven bij hun ploegje gevoegd. Het bleek een onrustig onderkomen; de hele nacht liepen bezoekers de krakende trap op en af. Via Swaene werd contact gelegd met monsieur George, een Pool, van de Résistance. Deze zorgde voor nieuwe papieren om door Vichy-Frankrijk te kunnen reizen. Zijn nieuwe identiteit was Jacques Jonguenel uit Duinkerke - daar werd Nederlands gesproken, en dat moest zijn zwakke Frans verklaren - van beroep "magaziniër" bij een bergplaats van vliegtuigonderdelen en werkzaam in Pau. Buiten propellor had hij geen vliegtuigonderdeel bij naam kunnen noemen. Na de afgesproken hand- en spandiensten voor Furgler te hebben verricht werd de reis aanvaard.

Via Lyon naar Lourdes. Co Vink als "medisch" begeleider van doofstommen; hoogstwaarschijnlijk Engelse airmen, maar door hun zwijgzzaamheid werd dat niet duidelijk. "Jacques" kwam terug uit Duinkerken van familiebezoek. In Lourdes bleek het groepje, waarmee de passage moest worden gemaakt, uit zo'n zeven man te bestaan. Bijna liep het contact met de Résistance mis maar uiteindelijk werden ze naar een zogenaamd veilige plek gebracht. Deze plek was immers de vorige dag nog door de bezetters geïnspecteerd, en zou waarschijnlijk voorlopig ongemoeid worden gelaten. Vandaar per trein doorgestuurd naar Mauleon. Volgens afspraak wachtte een paarse taxi met een zeer zenuwachtige chauffeur - hij was bang dat hij gespot was - ze daar op en bracht hen naar de hut van de Baskische passeurs. Daar wachtten al een aantal medevluchters, en ze gingen onmiddellijk op weg. Het was zonder meer een gevaarlijke tocht. In het pikkedonker, op totaal ongeschikt schoeisel in de gietende regen en sneeuw, over spekgladde steile paadjes. Co moest Jaap zelfs van de rand van een ravijn wegtrekken waar hij bijna in was geslipt. De passeurs wachtten niet; hun belang was de overtocht zo snel mogelijk uit te voeren met zo min mogelijk risico voor henzelf. Zo lieten de passeurs ze vlakbij een door Duitsers bemande grenspost plotseling in de steek, om ze even verderop weer op te vangen en verder te leiden. Na een etmaal zweegen, bereikten ze de grens en gaven ze volgens afspraak hun halve metro-kaartje aan de passeurs die dat weer aan de Résistance (die de andere helft had) moesten geven om uitbetaald te worden. Na de grens

verdween een aantal Engelse en Franse reisgezellen onmiddellijk; die wisten kennelijk precies waar ze heen wilden. Na nog een stevige wandeling bereikten ze de door de passeurs aangewezen boerderij, van waar ze de volgende morgen naar een herberg in Orbaceita liepen. Slechts twee weken tevoren waren ze uit Rotterdam vertrokken.

Met de blik van vandaag kan men slechts met verwondering en bewondering bezien hoe er in de benarde oorlogsomstandigheden een netwerk kon worden opgezet dat de Engelandvaarders naar een veilige haven wist te leiden. Jaap Jongeneel heeft altijd terdege beseft dat hij ook gewoon geluk heeft gehad. Zeker toen hij moest horen dat zijn oude studiemakker Jaap Lambregtsen tijdens een vrijwel identieke route was gepakt, naar Duitsland was overgebracht en nooit meer was teruggekeerd.

De volgende dag werden ze door de Guardia Civil in hechtenis genomen (in zijn cel bleek de naam van zijn oude tennismakker Rob de Brauw gekrast), ondervraagd en van al hun waardevolle spullen ontdaan. Het was maar goed dat hij zijn geld in een zoom had verstopt, want voor het volgend vertrek naar Pamplona moesten ze nog wel even de herberg betalen. De charmante dochter van de herbergier (zij vond Jaap waarschijnlijk even charmant) had hem daarbij de goede raad gegeven bij ondervraging te zeggen dat hij pas negentien was. Dat bleek een waardevol advies, want daardoor werden hij en Bobs, die echt pas achttien was, in Pamplona in een résidence forcée geplaatst, waar alleen vrouwen met kinderen, en mannen boven de vijftig waren geïnterneerd. Co Vink werd in een concentratiekamp tussen moordenaars, dieven en verkrachters opgesloten.

Een belangrijke rol speelde de heer Davids. Hij werkte voor de Nederlandse Vertegenwoordiging in Spanje en liep alle gevangenen af om te zien of er Nederlanders in zaten. Hij zorgde er dan voor dat ze als Nederlander geregistreerd werden; zonder zo'n registratie konden de Spanjaarden je zo het land weer uitzetten. Bovendien zorgde Davids voor zakgeld en dergelijke.

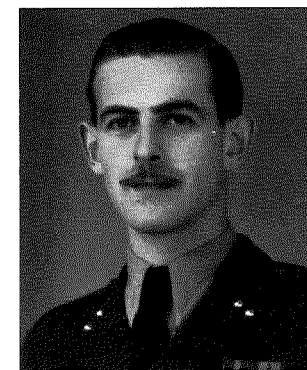
Van Pamplona door naar Leiza. Daar werden ze in een, als résidence forcée dienstdoend, keurig hotel ondergebracht, waar ze een uitstekende tijd hadden. Niet alleen goed eten met vers fruit, maar er was

ook een Franse moeder met mooie dochters die zijn verblijf, maar ook dat van de daar verblijvende Paul Peters (later als agent boven Nederland gedropt), aanmerkelijk veraangenaamden. Uiteindelijk via Madrid - daar werd nog korte tijd in een ondergrondse stalen kooi van de lugubere Elpuerta del Sol-gevangenis doorgebracht - naar Villa Real de San Antonio, een Portugees vissersplaatsje, zogenaamd met eindbestemming Curaçao. Ook dat had Davids weer geregeld. Per vissersboot, die ontdaan van netten en zeilen een Engelse gunboat bleek te zijn, gingen ze naar Gibraltar, waar ze onder de krijgstuicht werden geplaatst. In afwachting van de laatste etappe hadden ze daar niets beters te doen dan tegen de Engelsen hockeyen op de paradeplaats. Uiteindelijk werden ze in convooi naar Liverpool verscheept, waar ze half maart 1944 aankwamen.

Na de onvermijdelijk screening door Britse, Amerikaanse en Nederlandse inlichtingendiensten kwam hij in Londen. Het was het voorrecht van de Engelandvaarders hun voorkeur voor een bepaald legeronderdeel kenbaar te mogen maken. Er werd fors bij hen gelobbed; hij accepteerde een functie bij het "Rubber Rehabilitation Program" dat t.z.t in bevrijde gebieden de rubberindustrie weer moest opstarten. Hij kreeg de rang van Luitenant, maar verder was er voorlopig weinig tot niets te doen. Al snel begon het te knagen; hij was toch niet de Pyreneeën overgegaan om op kantoor te zitten? Daarom verzocht hij zijn commandant, Kremers, van zijn functie ontheven te worden en tot piloot opgeleid te mogen worden voor de strijd in de Pacific. "Dan verlies je wel meteen je sterren als officier"; hij had daar niet het minste bezwaar tegen en tot uiterste verbazing van Kremers retourneerde hij bovendien zijn ontvangen soldij; die was naar zijn mening niet verdiend. Hij werd ingedeeld bij het KNIL en als cadet-piloot terstond naar Australië overgeplaatst.

Samen met Herman van Nouhuys en Rudy Zeeman via New York, per trein naar San Francisco, per boot via Hawaii en Nieuw Guinea naar eindbestemming Brisbane. Hij werd daar meteen op zijn ogen afgekeurd als piloot, maar mocht op zijn verzoek toen een commando-opleiding volgen. Hij werd ingedeeld bij de NEFIS (Netherlands Forces Intelligence Service) onder Majoor Reinderhof. Hij werd tot

vaandrig bevorderd, en kreeg van de (toen nog) Kolonel Spoor het Kruis van Verdienste. Deze merkte daarbij op: "U bent die merkwaardige persoon, die destijds in Londen aan een instantie zijn soldij terugbetaalde omdat hij vond zulks niet verdiend te hebben. Laat mij u dit zeggen, indien alle mensen in de militaire dienst het salaris zouden terugbetalen dat zij niet verdiend hebben, dan zou 's lands schatkist daardoor vele miljoenen rijker zijn."

Najaar 1945 werd de NEFIS overgeplaatst naar Java, waar het onderdeel werd van het militair gezag, dat worstelde met de problemen van de Bersiap-tijd. Ingezet werden ze nauwelijks omdat "commando's" een te agressief imago zouden hebben in deze gevoelige periode van "Merdeka". Aan het eind van het jaar terug naar Australië en, weer verenigd met Van Nouhuys, uiteindelijk naar New York om daar pas in oktober 1946 gedemobiliseerd te worden. New York, dat was om meer kans te maken een Amerikaanse verblijfsvergunning te krijgen. Hij had het idee gekregen dat zijn toekomst eerder in Amerika dan in Holland zou liggen.

Na familiebezoek in Holland vertrok hij dus weer naar New York. Daar ontmoette hij zijn middelbare schoolvriend Jaap Mesdag weer, die de oorlog op heel andere maar zeker heftiger wijze had beleefd. Hij pakte, samen met de nodige andere Nederlanders, waaronder Engelandvaarder Hidde Leeghstra het hockey ("field-hockey", geen Amerikaanse sport) weer op. Een van zijn eerste zakelijke activiteiten was het importeren van tulpenbollen uit Holland onder de handelsnaam "Hans Brinker"; je komt uit Holland of niet. Dat liet onverlet dat hij Amerikaan wilde worden. Zijn voornaam had hij al in Jim gewijzigd. De Amerikaanse uitspraak "Jap" voor Jaap, klonk hem slecht in de oren. De naturalisatie-machine werkte traag, totdat het US-Olympic Committee aan de bel trok. Ze hadden Jongeneel nodig voor het Amerikaanse hockeyteam dat meedeed aan de Spelen in

Melbourne. Hierdoor werd hij in 1956 tot Amerikaan genaturaliseerd. Hij was al met een Amerikaanse, Dorothy, in het huwelijk getreden, waarbij Herman van Nouhuys en Jaap Mesdag als getuigen waren opgetreden. Ze kregen drie kinderen; Vicky (Victoria!), Dirk en Jill. In 1996, de Spelen waren in Atlanta, heeft hij nog met grote trots de Olympische fakkel een stuk mogen dragen. Zijn laatste jaren waren minder voorspoedig. Hij kreeg toenemende klachten als gevolg van een post-war-trauma. Hij was Nederland en de Stichting 1940-1945 dan ook zeer dankbaar dat zijn zorgen werden verlicht door toekenning van een buitengewoon pensioen. Jaap Jongeneel was een sportieve en charmante man; hij had een goed gevoel voor humor en een sterk doorzettingsvermogen wat hem, gevoegd bij een stevige portie geluk, op zijn avontuurlijk levenspad goed van pas kwam.

Evert Constandse

De auteur is de zoon van Jongeneel's oudste zuster. Dit relaas is gebaseerd op het rapport van de Stichting 1940-1945 en op particuliere documenten. Er staan ongetwijfeld historische onzuiverheden in, omdat er afwijkende versies van de gebeurtenissen bestaan. Dit is begrijpelijk omdat een en ander pas jaren na de oorlog op schrift is gesteld.

REISERVARINGEN VAN ENGELANDVAARSTER LIDY KEG _

In onze serie over vrouwelijke Engelandvaarders staat deze keer centraal:

JOHANNA ALIDA KEG (1920 - 2002)

Lidy (Lidia) Keg was al voor de oorlog diverse keren in het buitenland geweest. Omdat haar vader exporteur was, kwamen er bij haar thuis veel Spaanse zakenlui over de vloer.

Zo ontstond haar wens om vreemde talen te leren. Na haar eindexamen HBS-A studeerde ze achtereenvolgens in Frankrijk en Duitsland en volgde aan de universiteit lessen Frans, Spaans en Duits. Ook deed ze de secretaresse-opleiding bij Instituut Schoevers. Toen de oorlog uitbrak was Lidy werkzaam als secretaresse bij een bouwfirmam in Amsterdam. In 1942 hoorde ze op Radio Oranje een toespraak van de koningin, waarin deze Nederlandse jongeren opriep om naar Engeland te komen. Dat sprak Lidy aan: ze wilde zich nuttig maken in Engeland. Kort daarna ontmoette Lidy bij de familie Reintjes in Amsterdam, waar zij op kamers woonde een jongeman, die vertelde als passeur in Zweden en Zwitserland te zijn geweest. Lidy vroeg hem of hij haar en een vriendin naar Vichy-Frankrijk of Spanje wilde brengen. Dat wilde hij wel, aangezien hij zelf ook plannen had naar Spanje te gaan. Hij heette Desiré S. Bergen. Ze nam al haar spaargeld op en ook haar bontjas ging mee. Behalve één vriend (Job Kool) wist niemand van haar familie en overige vrienden dat zij Nederland zou verlaten.

Begin september 1942 ging het gezelschap op pad: Lidy, haar vriendin, Dolly Nickels, Desiré (die kortweg Dé werd genoemd) en nog een vriend van hem, Dick van den Berg. Bij Putte gingen ze clandestien de grens met België over en via Antwerpen bereikten ze zonder problemen Parijs. Hier haakte de vriendin af en ging terug naar Nederland. Lidy was echter vastbesloten Engeland te bereiken en reisde door, samen met de twee mannen. Omdat net in die periode (november 1942) Vichy-Frankrijk door de Duitsers was bezet, besloten zij via de lage Pyreneeën naar Spanje te gaan. De mannen meldden zich aan als arbeiders bij de Organisation Todt. Zich voordoend als vakantiegangers van de OT reisden zij vanuit Bordeaux naar Biarritz. In St. Pied de Port werden ze een dag lang vastgehouden door gendarmes. 's Avonds werden zij naar hun pension teruggestuurd met de opdracht zich de volgende dag weer te melden. Diezelfde nacht trokken ze met hulp van een Franse passeur de bergen over en bereikten Spanje. Ze bezochten de Nederlandse consul in San Sebastian, maar die kon niets anders doen dan een 'Salvo Conducto' uitreiken. In de trein naar Burgos wer-

den ze gearresteerd: de mannen werden afgevoerd naar kamp Miranda, Lidy kwam terecht in de vrouwenafdeling van de gevangenis in Burgos. Dankzij haar bontjas kon Lidy de kou goed doorstaan. Rond Kerst 1942 werd Lidy door de Engelse consul bevrijd; in januari 1943 was ze in Madrid, waar zij bleef wachten tot de mannen uit Miranda zouden worden vrijgelaten. Om zich nuttig te maken werkte zij op de afdeling Vluchtelingen in Madrid bij Henri Ligthart, waar zij na diens vertrek naar Londen de hele 'zaak' overnam en voor heel wat collega-Engelandvaarders paspoorten uitschreef. In juli 1943 kwam Dé eindelijk vrij; als stel gingen Lidy en hij verder naar Portugal (Praia de Maças). Al snel werden zij weer gescheiden: Dé ging via Gibraltar naar Engeland; Lidy werkte op de Nederlandse legatie in Lissabon en ging eind 1943 per vliegtuig 'door' naar Engeland. Na de gebruikelijke verhoren werd zij tewerkgesteld op het Ministerie van Binnenlandse Zaken. Lidy had echter een meer actieve rol voor ogen en overwoog om zich te laten droppen voor verzetswerk. Zover kwam het echter niet. Dé wilde graag in dienst van het Ministerie van Koloniën naar Australië. Als ze trouwden kon Lidy mee. Ze stemde toe en zo vertrok het kersverse echtpaar naar Australië. Daar kreeg Lidy volop de kans om te doen wat zij zich had voorgenomen, namelijk zich nuttig te maken voor de goede zaak: eerst als secretaresse van Lt. Kol. Spoor, later bij bij NEFIS en nog later werd zij lid van het Vrouwenkorps van het KNIL. Lidy was een nuchtere, sterke, ondernemende en zelfstandige vrouw. Na de oorlog werkte zij lange tijd bij Shell in Venezuela en keerde in 1963 naar Nederland terug.

Na een lang en werkzaam leven, waarin ze vele vriendschappen onderhield en tot het eind geïnteresseerd bleef in nieuws en politiek, overleed zij - omringd door haar kinderen en kleinkinderen - op 19 juli 2002.

Agnes Dessing

Bronnen:

Interview mw. J.A. Keg d.d. 27-9-1995

I.M. Johanna Alida Keg door Ellis de Smeth-Brandon in: De Schakel oktober 2002

Op vrijdag 9 april 2010 presenteerde de Stichting Oald Hengel het boek "Naar Engeland". Dit boek ontstond op initiatief van gemeente-archivaris Niels Bakker en publicist Wybo Miedema, en beschrijft de tocht van negen Hengeloërs die in de jaren veertig van de vorige eeuw naar Engeland trokken.

Op de dag van de boekpresentatie bleek de Burgerzaal van het Hengelose Gemeentehuis feestelijk aangekleed: tafels, gedekt met wit damast en daarop een zilveren kandelaar met brandende kaarsen. Het publiek bestond voor het grootste deel uit familieleden van de hoofdpersonen uit het boek.

In deze Burgerzaal vond de presentatie plaats. De directeur van het Historisch Museum Hengelo, de Heer Hans Pol, leidde de sprekers in. De heer Hans van den Broek, conservator van dit museum, hield de inleiding. Hij gaf aan dat de negen hoofdpersonen van dit boek Hengelo verlieten met het doel Engeland te bereiken, en vandaar een bijdrage te leveren aan de strijd tegen Duitsland en het Duitse fascisme, maar dat ze volgens de officiële definitie toch niet allemaal tot de Engelandvaarders behoorden. Ben Borgman, Tjerk Pieksma, Frits ter Braak en Jan Visser hadden namelijk al vóór de capitulatie van Nederland het land verlaten. Ook Hilbrand Holtrop was geen Engelandvaarder: hij was al op een vroeger tijdstip geëmigreerd naar Zuid-Afrika en vertrok van daaruit naar Engeland. Hij was trouwens de enige die de oorlog niet overleefde, omdat zijn vliegtuig op 9 juni 1944 vlak na het opstijgen crashte.

De volgende personen: Johan ter Doest (na de oorlog: Jan), Wybert Lindeman en de broers Izak en Levie Cohen worden wél tot de Engelandvaarders gerekend, omdat ze tussen 14 mei 1940 (capitulatie) en 6 juni 1944 (D-Day) onder de dreigende aanwezigheid van de Duitsers Nederland de rug toekeerden.

Al de hier genoemde personen worden in dit boek gevolgd op hun moeilijke en gevaarlijke weg naar Engeland. Aan de orde komen, behalve de verhoren die ze daar ondergingen, ook de werkzaamheden die ze voor de geallieerde strijdkrachten hebben verricht, vooral bij de

luchtmacht, de RAF, maar in mindere mate ook bij de marine. De negen beschreven hoofdpersonen zijn inmiddels allemaal overleden. Na deze inleiding overhandigde de burgemeester van Hengelo, de heer F.A.M Kerckhaert, een eerste exemplaar van het boek aan een lid van elke familie. Tot slot konden de aanwezigen deelnemen aan een buffet. De sfeer was geanimeerd, maar stemde ook tot nadenken. Deze bijeenkomst was, denk ik, een waardig eerbetoon aan die Hengeloërs die zich op zo'n bijzondere wijze hebben onderscheiden.

Annemiek Lenferink

Naschrift:

Johan ter Doest heb ik in 1942 als jongste van de destijds in Zuid-Frankrijk aanwezige Engelandvaarders ontmoet. Het boek "Naar Engeland" Bijzondere oorlogsjaren van negen Hengeloërs, ISBN 978-90-73850-18-7, is een uitgave van de Stichting Oald Hengel en verkrijgbaar voor € 9,75 bij het Historisch Museum Hengelo, Beekstraat 51, 7551 DP Hengelo Ov. Telefoon 074-2594216. De verzendkosten zijn € 2,50.

CHB

REISERVARINGEN VAN ENGELANDVAARDER ADRIE PRONK

Recent verscheen een boekje over de reiservaringen van Engelandvaarder Adrie Pronk getiteld: "ENGELANDVAARDER ADRIE PRONK" Van vissersjongen tot marineman. Het boekje is voor € 4,65 te koop in de Boekhandel Scheveningen in de Keizerstraat. Nadere informatie bij Karel Kulk: Telefoon: 070-3521204. E-mail: karel_kulk@casema.nl

Adrie Pronk komt uit een Schevenings vissersgeslacht. Op dertienjarige leeftijd monsterde hij aan op de SCH 45, 'Bastiaan' van rederij

J.J. van der Toorn. De zee heeft in het leven van Adrie, zoals bij veel Scheveningers, altijd een enorme aantrekkingskracht gehad. Op 86 jarige leeftijd wandelt hij bijna elke dag langs de havens en over de boulevard. Ook loopt hij elk jaar mee in het defilé van oorlogsveteranen. Adrie trouwde in 1946 met zijn buurmeisje Cornelia den Heijer. Zij overleefde het bombardement op het Bezuidenhout in maart 1945. Adrie is samen met zijn vriend Gerrit Bal eind 1942 via Zweden naar Engeland ontsnapt. De familie van beide vissersjongens wisten van niets. De ongerustheid bij de achterblijvers moet dus groot zijn geweest. Adrie en Gerrit hebben gedurende de oorlog tegelijkertijd op dezelfde schepen van de Koninklijke Marine gediend.

Na de oorlog in 1945 vertrokken Adrie en Gerrit met de Hr. Ms. Schokland naar Indonesië om in de Javazee mijnen te vegen. In het Engelse plaatsje Aldgate sloeg er, tijdens het afmarcheren van de bemanning naar de Hr. Ms. Johan Maurits van Nassau, een V2-raket in. Er vielen twee doden. Adrie: 'ik wierp me op de grond en sloeg mijn armen achter in de nek. Een granaatscherf rukte één van mijn vingers eraf'.

Bron: Persbericht

Van links maar rechts Gerrit Bal, Adrie Pronk en twee veteranen tijdens veteranendag in 2004 op de boulevard van Scheveningen.

Locatie: Oude Waalsdorperweg, in de duinen bij Den Haag en Wassenaar.

Onthulling: 3 mei 1946.

Herdachte groepen: verzet Nederland.

Het monument is opgericht ter nagedachtenis aan de naar schatting 250 tot 280 medeburgers, waaronder veel verzetsstrijders, die tijdens de Tweede Wereldoorlog door de bezetter in de duinen aan de rand van de stad zijn gefusilleerd. In een nabijgelegen duinpan, niet toegankelijk voor publiek, staat het houten "fusilladekruis", waarbij lichamen zijn teruggevonden van gefusilleerde verzetsstrijders.

Het monument bestaat uit vier bronzen fusilladekruisen, waarvoor een betonnen muurtje en een natuurstenen gedenksteen zijn geplaatst. Deze bronzen kruisen zijn replica's van de vier oorspronkelijke houten fusilladekruisen. De 4 houten fusilladekruisen zijn op 3 mei 1946 door een groepje verzetsvrienden geplaatst.

Die dag werd daar de eerste dodenherdenking van Nederland georganiseerd: een stille tocht van het 'Oranjehotel' naar het monument. Tevens bevindt zich op het terrein een klokkenstoel met bourdon (luidklok) met daar rechtsachter het 'Rauterkruis'. Dit kruis geeft de plaats aan waar op 8 maart 1945 38 executies als represaille wegens de 'Rauter-ramp' plaatsvonden.

Onder deze dapperen die voor het vuurpeleton stonden waren twee jonge Engelandvaarders, de geheimagenten Richard Barmé en Wim Hoogewerff.

De tekst op de gedenksteen luidt:

'Hier brachten vele landgenoten het offer van hun leven voor uw vrijheid; betreed deze plaats met gepaste eerbied.'

De tekst op de herdenkingsklok is van prof. Mr. R.P. Cleveringa:

'Ik luid tot roem en volging van die hun leven gaven tot wering van onrecht, tot winning der vrijheid en tot waring en verheffing van al Neerlands geestelijk goed.'

Naschrift:

Het waren voornamelijk verzetsstrijders uit de gevangenis in Scheveningen, het Oranjehotel, die door de Duitsers op de Waalsdorpervlakte ter dood werden gebracht.

De eerste massa-executie in Nederland werd hier op 13 maart 1941 uitgevoerd: 18 verzetsstrijders (15 Geuzen en 3 Februaristakers) werden toen door de Duitsers doodgeschoten. De bekende dichter Jan Campert herdacht hen met 'Het Lied der Achttien Doden':

'Een cel is maar twee meter lang,
En nauw twee meter breed.
Wel kleiner is het stuk grond
Dat ik nu nog niet weet
Maar waar ik naamloos rusten zal,
Mijn makkers bovendien.
Wij waren achttien in getal,
Geen zal de avond zien.'

Bram Grisnigt

Bronnen:

www.oorlogsmonumenten.nl

www.monument.apeldoorn-onderwijs.nl

Waalsdorpervlakte - Wikipedia

Kort verslag van de bestuursvergadering van de Stichting Samenwerkend Verzet
1940-1945, d.d. 16 maart 2010, gehouden te Doorn

1. De voorzitter heet iedereen van harte welkom op deze vergadering.

Zowel de erevoorzitter (de heer Molthoff) als de penningmeester (de heer Witte) zijn afwezig vanwege gezondheidsredenen.

2. In februari 2010 heeft de Staatssecretaris van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport gereageerd op onze brief over de problemen met vergoeding van psychotherapie aan oorlogsgetroffenen.
In deze brief benadrukt de Staatssecretaris dat bij de uitvoering van de wetten oorlogsgetroffenen en verzetsdeelnemers geen afbreuk wordt gedaan aan de beginselen van bijzondere solidariteit en ereschuld. De overgang van werkzaamheden van Pensioen- en Uitkeringsraad naar de Sociale Verzekeringsbank per januari 2011 brengt daarin geen verandering.
Het wachten is op een nieuw kabinet.

3. Vereniging Friesland 1940-1945 heeft besloten te stoppen. De gehele administratie wordt overgedragen aan Stichting 1940-1945.

4. Op 20 november 2010 organiseert C.O.V.V.S. in de Eemhof in Amersfoort een conferentie. De conferentie gaat over het herdenken. De herinnering aan de WO II wordt overgedragen aan de jongere generaties, opdat zij zich bewust zijn van de gebeurtenissen en een herhaling in de toekomst kunnen voorkomen.

5. NIOD
Op feestelijke wijze is op 11 maart de website oorlogsgetroffenen.nl de lucht ingegaan. De website toont de archieven van meer dan 400 organisaties en personen die taken hebben verricht voor Nederlanders die geleden hebben onder de Duitse en de Japanse bezetting.
Wanneer de nieuwe regeling voor de openbaarheid bij het NIOD van kracht is, geeft het bestuur van de Stichting Samenwerkend Verzet 1940-1945 toestemming om het archiefmateriaal toegankelijk te maken voor bezoekers.

6. Dag van het Verzet
De Dag van het Verzet op zaterdag 28 augustus is in de Generaal Spoorakazerne in Ermelo.

7. De heer Frits Kroese, veteraan uit de Tweede Wereldoorlog, vertelt zijn verhaal voor derdejaarsleerlingen van het Willem de Zwijgercollege uit Bussum op 24 maart 2010. Het Veteraneninstituut is een onderwijsproject gestart 'Verhalen van veteranen', in samenwerking met Kamp Westerbork.
De ontmoetingen leveren enthousiaste reacties op van leerlingen, van docenten en scholen, én van de deelnemende veteranen.

DAG VAN HET VERZET

DAG VAN HET VERZET

ZATERDAG 28 augustus 2010

OOK DIT JAAR WEER IN HET RESTAURANT
VAN DE GENERAAL SPOORKAZERNE TE ERMELO
LEUVENUMSEWEG 88

PROGRAMMA

Opening: door de voorzitter van de Stichting Samenwerkend Verzet
1940-1945 de heer R.W. Hemmes

Inclusief: Koffie met gebak
Apéritief
Broodjeslunch met soep met 1 consumptie
Herinneringsgeschenk

Veel informatiestands
Veel gelegenheid voor begroeting en ontmoeting

Aanvang: 11.00 uur precies

Aanmelding: Zo spoedig mogelijk door overmaking van € 15,00 per persoon op **postgiro 5166870** t.n.v. "Stg. Samenwerkend Verzet 1940-1945" te Doorn. **Uw aanmelding/betaling moet 14 dagen vóór aanvang op onze rekening staan i.v.m. toegenomen veiligheidsredenen bij de kazerne.** Toegangskaarten met routebeschrijving worden half augustus toegezonden.

Attentie: Ook dit jaar zullen de parkeerterreinen van een letter worden voorzien, zodat u gemakkelijk kunt onthouden waar u uw auto hebt geparkeerd.
Tevens zal er gezorgd worden voor meer parkeerplaatsen voor mindervaliden.

NB: Om de Dag van het Verzet te bezoeken is het belangrijk dat u een **geldig legitimatie bewijs** bij zich heeft. Dit is een nieuwe regelgeving die is ingevoerd bij alle kazernes in Nederland.

Vanaf 10.00 uur zal tussen station ERMELO en de kazerne een bus pendelen.

ADRESSENBESTAND _____

ADRESSENBESTAND
Stichting Genootschap Engelandvaarders

Aanvullingen en wijzigingen no. 41 op de adressenlijst van 1 april 1999.

Overleden:

Lint, P.J. de
Overst, H.

Wassenaar
Amsterdam

Verhuisd:

Kadt, S.R. de
Maas, H.

Vogelenzangweg 41 A
Burg. Vlaskampstraat 52

2114 BB Vogelenzang
9076 EW St. Annaparochie

Adreswijzigingen en correcties gaarne aan:

G.J. Staal

Oranje Nassaulaan 52
3708 GE Zeist
Telefoon 030 - 692 27 92
E-mail: staalgj@gmail.com

www.engelandvaarders1940-1945.nl